

ISSN 1303-5290

ATATÜRK YOLU DERGİSİ

JOURNAL OF ATATÜRK YOLU

**Ankara Üniversitesi
Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü**

Ankara University
Institute of Turkish Revolution History

Bahar / Spring 2021

Sayı / Issue: 68

ATATÜRK YOLU (ISSN 1303-5290)

Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından Bahar (Mayıs) ve Güz (Kasım) dönemlerinde olmak üzere yılda iki kez yayımlanan ulusal, hakemli, bilimsel bir dergidir. Yaygın süreli bir yayındır. Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.

Dergi, TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı, ASOS (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi) ve EBSCO tarafından taranmaktadır. Dergiye gönderilen yazı ve fotoğraflar yazara iade edilmez. Yayımlanan yazılardaki bilimsel içerik ve fikirler yazarlara aittir. Dergiye gönderilen yazılar, iThenticate İntihal Programı ile denetlenir.

The Journal of Atatürk Yolu is a national, peer-reviewed and scholarly journal, published biannually (Spring/May and Autumn/November) by the Institute of Turkish Revolution History, Ankara University. The publication language of the journal is Turkish and English.

The journal is indexed by TÜBİTAK ULAKBİM, ASOS and EBSCO. The manuscripts and pictures sent to the journal can not be given back. The scientific content and ideas within an article belong to its author. Manuscripts sent to the journal are checked by iThenticate programme against plagiarism.

Teknik Sekreter/Technical Secretary: Sevinç AKTAŞ
Yönetim Yeri/ Place of Administration: Ankara Üniversitesi
Yazışma Adresi/ Correspondence Address: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü
Gümüşdere Yerleşkesi, Gümüşdere Mah. Yavuz Sultan Selim Bulvarı No: 8/6 Keçiören Ankara

Ankara Üniversitesi Basımevi
İncitaşı Sokak No: 1006510
Beşevler / ANKARA
Tel: 0 (312) 213 66 55

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ/ OWNER AND EXECUTIVE EDITOR

Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü adına
Temuçin Faik ERTAN

EDİTÖRLER/EDITORS

Çiğdem KILIÇOĞLU CİHANGİR (Ankara Üniversitesi)
Kadri UNAT (Ankara Üniversitesi)

TÜRKÇE DİL EDİTÖRÜ/TURKISH LANGUAGE EDITOR

Meryem ORAKÇI (Ankara Üniversitesi)

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ/ENGLISH LANGUAGE EDITOR

Bahar İZMİR (Ankara Üniversitesi)

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD

Tülay ALİM BARAN (Yeditepe Üniversitesi)
Necdet AYSAL (Ankara Üniversitesi)
Recep BOZTEMUR (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Sedef BULUT (Ankara Üniversitesi)
Mesut ÇAPA (Ankara Üniversitesi)
Temuçin Faik ERTAN (Ankara Üniversitesi)
Ahmet Şamil GÜRER (Ankara Üniversitesi)
Necdet HAYTA (Gazi Üniversitesi)
Çiğdem KILIÇOĞLU CİHANGİR (Ankara Üniversitesi)
Zafer KOYLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Ayten SEZER ARIĞ (Hacettepe Üniversitesi)
Çağla Derya TAĞMAT (Ankara Üniversitesi)
Esmâ TORUN ÇELİK (Kocaeli Üniversitesi)
Kadri UNAT (Ankara Üniversitesi)
Hakan UZUN (Ankara Üniversitesi)

DANIŞMA KURULU/ADVISORY BOARD

Roza ABDYKULOVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan)
Osman AKANDERE (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Sevinç ALİYEVA (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Azerbaycan)
Süleyman BEYOĞLU (Marmara Üniversitesi)
Nihada DELIBEGOVIC DZANIC (Tuzla Üniversitesi, Bosna-Hersek)
Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)
Temuçin Faik ERTAN (Ankara Üniversitesi)
Süleyman İNAN (Pamukkale Üniversitesi)
Nejla GÜNAY (Gazi Üniversitesi)
Barış METİN (Uşak Üniversitesi)
Neşe ÖZDEN (Ankara Üniversitesi)
Olçay ÖZKAYA DUMAN (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)
Musa QASIMLI (Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan)
Esra SARIKOYUNCU DEĞERLİ (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)
Serdar SARISIR (Ankara Üniversitesi)
Haluk SELVİ (Sakarya Üniversitesi)
Recep ŞKRIYEL (Novi Pazar Devlet Üniversitesi, Sırbistan)
Taşansu TÜRKER (Ankara Üniversitesi)
Rafal WITKOWSKI (Adam Mickiewicz Üniversitesi, Polonya)
Mustafa YILMAZ (Hacettepe Üniversitesi)

YAYIN POLİTİKASI

Amaç ve Kapsamı

1988'den bu yana, yılda iki sayı olarak yayımlanan Atatürk Yolu Dergisi (AYOD), Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinin toplumsal, kültürel, siyasal ve iktisadi alanlarında yapılmış özgün tarih araştırmalarını, başta akademik çevreler olmak üzere topluma ulaştırmayı amaçlar. Dergide, arşiv çalışmalarına, Cumhuriyet tarihi yazımına yeni yorumlar kazandırabilecek incelemelere, alana teorik ve metodolojik katkı sunabilecek eleştirel analizlere, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk modernleşmesine dair araştırmalara, alanla ilgili kitap tanıtımlarına ve makale çevirilerine yer verilir.

Etik İlkeler

1- Atatürk Yolu Dergisi, etik ilke ve değerlere ilişkin COPE (Committee of Publication Ethics) tarafından belirlenen ölçütleri ve YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirlenen esasları dikkate alır.

2- Etik kurul izni gerektiren araştırmalar için etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelendirilmelidir.

3- Dergiye gönderilen, ancak değerlendirme sürecinde araştırma ve yayın etiği kurallarına aykırı oldukları tespit edilen yazılar reddedilir. Söz konusu aykırılık, yayın süreci tamamlandıktan sonra tespit edilirse yazı yayından kaldırılır.

4- Yazarların Sorumluluğu: Yazar, dergiye gönderdiği yazının, derginin benimsediği etik kurallara, yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun olup olmadığını kontrol ve taahhüt eder.

5- Hakemlerin Sorumluluğu: Hakem, kendisine gönderilen yazıyı COPE tarafından belirlenen esasları dikkate alarak değerlendirir ve yazıyla ilgili görüşlerini içeren raporu, tanıyan süre içerisinde editör kuruluna iletir.

6- Editörlerin Sorumluluğu: Editör;

- din, dil, ırk, cinsiyet, milliyet, kıdem veya kurumsal ilişki gözetmeksizin dergiye gönderilen yazıların değerlendirme sürecini tarafsız bir şekilde yürütür,
- hakem değerlendirme sürecini gizli tutarak üçüncü kişilerle paylaşmaz,
- değerlendirme sürecinin etik standartlara uygunluğu açısından COPE rehberini dikkate alır,
- değerlendirme sürecinin öngörülen sürede tamamlanması için gerekli işbirliği ve eşgüdümü sağlar,
- Yayın Kurulu ile değerlendirme ve yayın süreçleriyle ilgili bilgi paylaşımını COPE standartları çerçevesinde uygular,
- dergiye yayımlanmak üzere gönderilen veya önceki sayılarda yayımlanmış olan bir yazıya ilişkin mükerrer yayın, dilimleme, intihal, uydurma veri, çıkar çatışması ve haksız yazarlık şüphesi oluştuğunda, COPE tarafından belirlenen standartlara riayet eder.

Yayın İlkeleri

- 1-** Atatürk Yolu Dergisi (AYOD), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü tarafından Bahar (Mayıs) ve Güz (Kasım) dönemlerinde olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.
- 2-** AYOD, açık erişim politikasını benimser.
- 3-** Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Diğer dillerde yazılan ve dergiye gönderilen yazılar, Yayın Kurulu'nun onayı ile değerlendirmeye alınır.
- 4-** Dergiye yazı gönderen yazarlardan herhangi bir ücret talep edilmez ve yazarlara telif ücreti ödenmez.
- 5-** Yazarların dergiye yazı göndermeleri, AYOD'un yayın ilkelerini kabul ettikleri anlamına gelir.
- 6-** Dergiye gönderilen yazılar, daha önce başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere başka bir yere gönderilmemiş olmalıdır. Yazılar bilimsel araştırma kriterlerine ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmalıdır. Yazılar kabul edildiği andan itibaren, tüm yayın haklarına AYOD sahiptir.
- 7-** Dergiye gönderilen yazılar, yazım kurallarına uygun olmaları koşuluyla değerlendirmeye alınır. Yazıların değerlendirilme süresi ortalama üç aydır. Yazılar, iThenticate İntihal Programı ile denetlendikten sonra Yayın Kurulu tarafından değerlendirilerek hakemlere gönderilir ve hakemlerden gelecek raporlar doğrultusunda yazıların basılmasına/düzeltilme istenmesine/geri çevrilmesine karar verilir.
- 8-** Değerlendirme süreci olumlu sonuçlanan Türkçe makaleler için genişletilmiş İngilizce özet (extended abstract) talep edilir.
- 9-** Değerlendirme süreci olumlu sonuçlanan yazılar, Yayın Kurulu'nun en az sekiz üyesinin kabulüyle yayınlanır.
- 10-** Dergiye gönderilen yazılara unvan, kurum, haberleşme adresi ve ORCID bilgisi mutlaka eklenmelidir.

PUBLICATION POLICY

Aim and Scope

Being published biannually since 1988, the Journal of Atatürk Yolu aims to convey original historical researches on social, cultural, political and economic fields of Turkey during the National War of Independence and the Republic Period, to the society, especially to the academic circles. The journal includes archival studies, researches which can bring new interpretations to the Modern Turkish historiography, critical analyzes that can contribute theoretically and methodologically to the field, studies on Turkish modernization process from the Ottoman Empire to the Republic Period, book reviews and article translations on the field

Ethical Principles

1- Regarding ethical principles values, the Journal of Atatürk Yolu takes into account the criteria determined by the COPE (Committee of Publication Ethics) and the principles determined in the YÖK (Council of Higher Education) Scientific Research and Publication Ethics Directive.

2- For researches requiring ethics committee permit, approval of ethics committee is obligatory. This approval should be stated and documented in the article.

3- Manuscripts sent to the journal, yet detected as against the rules of research and publication ethics during the evaluation process will be rejected. If any contradiction is found out after the publication process, the article will be removed from the publication.

4- Authors' Responsibility: The author ensures that the manuscript submitted to the journal is in accordance with the ethical rules, publication principles and writing rules adopted by the journal.

5- Referees' Responsibility: The referee evaluates the manuscript by taking into account the principles determined by COPE and submits the report containing his/her opinions about the manuscript to the editorial board within the given time.

6- Editors' Responsibility: Editor;

- conducts the evaluation process of manuscripts submitted to the journal in a fair manner without any regard to religion, language, race, gender, nationality, seniority or institutional relationship,
- does not share the referee evaluation process with third parties by keeping it confidential,
- takes into account the COPE guidelines in terms of compliance of the evaluation process with ethical standards,
- provides the necessary cooperation and coordination to complete the evaluation process within the given time,
- applies the sharing of information with the Editorial Board regarding the evaluation and publication processes within the framework of COPE guidelines,
- complies with the standards set by COPE when duplicate publication, slicing, plagiarism, fictitious data, conflict of interest and suspicion of unfair authorship arise regarding a manuscript submitted to the journal for publication or published in previous issues.

Publication Principles

- 1-** The Journal of Atatürk Yolu (JOAY) is published biannually in Spring (May) and Autumn (November) by Ankara University, Institute of Turkish Revolution History.
- 2-** The JOAY adopts the open access policy.
- 3-** The language of the journal is Turkish and English. Manuscripts written in other languages and sent to the journal are evaluated with the approval of the Editorial Board.
- 4-** No payment is requested from the authors who submit manuscripts to the journal and no royalties are paid to the authors.
- 5-** If the authors submit their manuscripts to the journal, it means that they accept the JOAY's publication principles.
- 6-** Manuscripts submitted to the journal must not have been published elsewhere or sent elsewhere for publication. Manuscripts should be prepared in accordance with scientific research criteria and publication ethics. The JOAY owns all publication rights from the moment the manuscripts are accepted.
- 7-** Manuscripts sent to the journal are evaluated on condition that they comply with the spelling rules. The evaluation period of the manuscripts is three months on average. After the manuscripts are checked with the iThenticate Plagiarism Program, they are evaluated by the Editorial Board and sent to the referees, and in line with the reports from the referees, it is decided to print / request / reject the manuscripts.
- 8-** An extended abstract in English is requested for articles in Turkish after evaluation process is approved.
- 9-** After approval process, the manuscripts are published with the acceptance of at least eight members of the Editorial Board.
- 10-** Title, institution, communication address and ORCID information must be added to the manuscripts sent to the journal.

BU SAYININ HAKEMLERİ/REFEREES OF THIS ISSUE

Prof. Dr. Osman AKANDERE	(Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Zehra ASLAN	(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep BOZTEMUR	(Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Mesut ÇAPA	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ	(Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet KAYA	(Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR	(Milli Savunma Üniversitesi)
Prof. Dr. Neşe ÖZDEN	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Cenk REYHAN	(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali SÖNMEZ	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Serap TAŞDEMİR	(Amasya Üniversitesi)
Prof. Dr. Hakan UZUN	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal YAKUT	(Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Ümüt AKAGÜNDÜZ	(Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. Gültekin Kamil BİRLİK	(Atılım Üniversitesi)
Doç. Dr. Bengül BOLAT	(Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. İbrahim BOZKURT	(Mersin Üniversitesi)
Doç. Dr. Fevzi ÇAKMAK	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Şerif DEMİR	(Siirt Üniversitesi)
Doç. Dr. Nilüfer ERDEM	(İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Şamil GÜRER	(Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Hüseyin KALEMLİ	(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Umut KARABULUT	(Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Taner KERİMOĞLU	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Fahri KILIÇ	(Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Feyza KURNAZ ŞAHİN	(Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Eminaalp MALKOÇ	(İstanbul Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış METİN	(Uşak Üniversitesi)
Doç. Dr. Esra ÖZSÜER	(İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Cahide SINMAZ SÖNMEZ	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Cengiz ŞAVKILI	(Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Doç. Dr. Çağla Derya TAĞMAT	(Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. İhsan TAYHANİ	(Lefke Avrupa Üniversitesi, KKTC)
Doç. Dr. Hülya TOKER	(Yozgat Bozok Üniversitesi)
Doç. Dr. Esmâ TORUN ÇELİK	(Kocaeli Üniversitesi)
Doç. Dr. Serkan TUNA	(İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Bilal TUNÇ	(Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)
Doç. Dr. Nadir YURTOĞLU	(Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. M. Serhan YÜCEL	(Bilecik Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Turgay Bülent GÖKTÜRK	(Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜLEN	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Günver GÜNEŞ	(Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ÖZGÜLDÜR	(TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)
Dr. Hasan DİNÇER	(Ankara Üniversitesi)

Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü
ATATÜRK YOLU DERGİSİ (AYOD)
Ankara University Institute of Turkish Revolution History
JOURNAL OF ATATÜRK YOLU (JOAY)

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Makaleler / Articles

- Gülbüz ARSLAN; Başvekil İsmet Paşa'nın "Sovyetlerle İş Birliğine Evet, Komünizme Hayır" Seyahati ve Neticeleri (26 Nisan-9 Mayıs 1932)
The Travel of the Prime Minister İsmet Pasha within the Principle of "Yes to Cooperation with the Soviets, No to Communism" and Its Results (26 April-9 May 1932)..... 1
- Lemi ATALAY; Atatürk ve Milli İrade: Otoriterliğin Kaynağı mı Yoksa Cumhuriyetçi Demokrasinin Simgesi mi?
Atatürk and the National Will: Is the Source of Authoritarianism or a Symbol of the Republican Democracy? 55
- Tülay AYDIN; Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Hekim, Bürokrat ve Siyaset Adamı Kimlikleri ile Ahmet Fikri Tüzer (1878-1942)
Ahmet Fikri Tüzer: A Figure with the Identities of Doctor, Bureaucrat and Politician from Ottoman Empire to Turkish Republic (1878-1942) 81
- Yusuf AYDIN; Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Cihad İlan Etmesinin Doğu Türkistan'daki Yankıları
The Reflections of the Ottoman's Declaration of Jihad in the First World War in Eastern Turkistan..... 127
- Rıdvan BAL; Atatürk Uluslararası Barış Ödülü
Atatürk International Peace Prize 155
- H. Ekrem BAYAR – Doğan YILDIZ; Tarihsel Olayları Çözümlemede Metin Madenciliği: Nutuk Üzerine Bir Uygulama
Text Mining on Historical Events: An Application About the Great Speech of Atatürk 185

Birgöl BOZKURT; İkinci Dönem TBMM’de Mersin ve İçel Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri <i>The Legislation Activities of Mersin and İçel Deputies in the Second Period of TBMM</i>	225
Aykut ÇAĞLAK; Türk İstihbaratının Modern İstihbarata Geçiş Sürecindeki Uygulamalarının Türkiye’deki Demokrasinin Gelişimine Katkıları <i>The Practises of Turkish Intelligence and Its Contributions to Democracy in Turkey During the Transition to Modern Intelligence</i>	259
Semih ÇINAR; Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Sırasında Tifüs <i>Typhus During the Turkish-Greek Population Exchange</i>	283
Derya ÇİNİ ŞİMŞEK; Latin Alfabetinin Kabulü Sonrası Diyarbakır’da Açılan Millet Mektepleri <i>National Schools Founded in Diyarbakır Following the Adoption of the Latin Script</i>	315
Hasan DİNÇER; Niyazi Berkes’in Yetiştigi Dönem ve İlk Yazıları <i>Early Life of Niyazi Berkes and His First Writings</i>	343
Nilüfer ERDEM; “Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun” Sebebiyle Türk-Yunan İlişkilerinde Yaşanan Kısa Süreli Kriz <i>A Short Term Crisis in Turkish-Greek Relations Due to the “Law for not Wearing Certain Clothing”</i>	391
Reyhan GÜLŞEN; Mütareke Döneminde Müslüman Osmanlı Kadınlarının Gayrimüslimler, İranlılar ve Javalılar ile Evlilikleri <i>Marriages of Muslim Ottoman Women with Non-Muslims, Iranians and Javans During the Armistice Period</i>	429
Sinan KIYANÇ; Soğuk Savaş Yıllarında Bir Aktör: Bizim Radyo <i>An Actor in Cold War Years: Bizim Radyo (Our Radio)</i>	463
Zafer KOYLU – Utku Can ERDİNÇ; 1927 Nüfus Sayımına Göre Eskişehir <i>Eskişehir According to 1927 Census</i>	495
Emin KURT; Türk Sivil Havacılık Tarihinde Unutulmuş Bir Girişim: Aero Kulüp ve Türk Basınındaki Yankısı <i>A Forgotten Initiative in Turkish Civil Aviation History: Aero Club and Its Repercussion in Turkish Media</i>	531

Yaşar ÖZKANDAŞ; 12 Mart 1971 Muhtırası'nın Türk Siyasetini
Şekillendirmesi Ekseninde Cumhuriyet Halk Partisi
*Republican People's Party within the Scope of Shaping of
Turkish Politics by the Memorandum of March 12th, 1971* 573

Pınar TUNA; İstanbul Basımında Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin Kuva-yı Milliye
Siyaseti
National Forces Policy of Ali Rıza Pasha Government in Istanbul Press.. 617

Nadir YURTOĞLU; Üretim ve Ticaret Bağlamında Menderes Döneminde
Türkiye'de Pamuk Tarımı (1950-1960)
Cotton Production and Trade in Turkey in Menderes Period (1950-1960)663

Kitap Tanıtımı/Book Review

Özgün KABACAOĞLU; Sinan Meydan, Hatıratlarla Karşılaştırmalı Nutuk:
Gazi Mustafa Kemal Atatürk..... 703

